

Hudební výchova 6. A.

19. 4. - 3. 5.

Seznamujeme se s našimi předními skladateli, tentokrát Antonín Dvořák (prosím výpisky (neopisovat celé) do sešitu) + popovídáme na hodině 😊

Antonín Leopold Dvořák byl jedním z nejslavnějších hudebních skladatelů všech dob. Jeho symfonické opusy patří ke světové špičce a jsou obvyklou součástí všech významnějších přehlídek symfonické hudby. Síla Dvořákovy melodické invence uchvacuje dodnes odborníky i laiky a brala dech i skladatelovým současníkům (je znám Brahmsův výrok: „Dvořákova témata pro vedlejší myšlenky by mně docela stačila i na myšlenky hlavní...“). Antonín Dvořák se proslavil svými symfonickými díly a velkými vokálně-instrumentálními skladbami, neméně však i koncertními skladbami a operami. Dvořák je čelním světovým představitelem tzv. klasicko-romantické syntézy.

Život a dílo

Antonín Dvořák se narodil a vyrůstal v Nelahozevsi blízko Prahy. Jeho otec František byl řezníkem. V letech 1853-1856 pobýval mladý Antonín ve Zlonicích, kde se ho ujal místní kantor a varhaník Antonín Liehmann, který odhalil jeho mimořádný hudební talent (hrál na housle, klavír, varhany). V šestnácti letech tedy odešel do Prahy studovat varhanickou školu. Zároveň hrál na violu v orchestru Prozatímního divadla pod vedením Bedřicha Smetany.

Velmi brzy začal skladatelskou dráhu. Jeho žena skladby poslala tehdy nejvýraznější osobností romantismu Johannesu Brahmsovi, který Dvořáka posléze doporučil jako skladatele berlínskému nakladateli Simrockovi. Pro něho Dvořák v roce 1878 napsal první řadu Slovanských tanců a díky vynikajícím kritikám se rázem proslavil po celém světě. Úspěšně se uplatnil i jako dirigent svých skladeb. Roku 1884 je Dvořák pozván do Londýna, aby dirigoval svou Stabat Mater, vokálně-instrumentální dílo, složené po smrti jedné z jeho dcer. Setkává se s ohromujícím úspěchem a získává tak silné vazby na anglickou hudební scénu, kde jej vynikající výkony souborů sborového zpěvu zčásti motivují k dalšímu kompozičnímu úsilí v oblasti skladeb vokálně-instrumentálního charakteru. Jeho Rekviem, poprvé uvedené v roce 1891 v Birminghamu pod skladatelovou taktovkou (česká premiéra se uskutečnila v Národním divadle v Praze v dubnu roku 1892), je vyvrcholením této činnosti a představuje spolu s Mozartovým umělecky nejpřesvědčivější skladby tohoto druhu vůbec. Na základě všech úspěchů získává doktorát v Praze a Cambridge a stává se profesorem na pražské konzervatoři, kde vychoval řadu významných českých skladatelů, jakými byli např. Vítězslav Novák a Josef Suk starší. Josef Suk se seznámil a později oženil s Dvořákovou dcerou Otílií a stal se tak jeho zeťem.

V roce 1892 je Dvořák obeslán dopisem ze Spojených států amerických. Zakladatelka

americké národní konzervatoře v New Yorku, Jeanette Thurberová, se jej snaží získat jako ředitele této instituce. Dvořák sice nejprve váhá, ale pak nabídku přijme, aniž tuší (jak se později ukáže), jak velkolepé dílo (9. skladatelovu symfonii, složenou v roce 1893), jež se stane jednou z největších skladeb svého druhu v celé světové hudební historii, jeho americká mise přinese. Dvořákův pobyt ve Spojených státech amerických v letech 1892 - 1895 mu krom toho přináší další četné pocty a definitivně i světovou proslulost.

Umění Antonína Dvořáka je naprosto osobitou klasicko-romantickou syntézou. Síla a absolutní jedinečnost skladatelova je přítomna především v orchestraci a instrumentaci. Jeho tvůrčí vývoj probíhal v několika etapách: první skladby vyrůstají z odkazu Beethovena a Schuberta, druhá fáze jeho úsilí je však již zcela v režii jeho osobitého cítění, kdy projevuje již naprosto originální a specifické hudební chápání jak po formální, tak obsahové stránce. Třetí období je typickým příklonem k vlasteneckým námětům a českým hudebním inspiracím (kantáta Hymnus, Moravské dvojzpěvy). Zvláštního zabarvení dodalo Dvořákově hudbě úsilí o obecně slovanský ráz tvorby, kterým obohatil nejvýrazněji světovou hudební tvorbu. Podobně (aniž by však opustil české a slovanské charakteristiky) byl za svého amerického pobytu inspirován hudbou černošskou a indiánskou, což se projevilo v jeho 9. symfonii, zvané "Novosvětská", která patří k nejlepším dílům tohoto druhu v celé hudební historii. V posledním období dospěl k osobitě barvitému projevu v souvislosti s inspirací českými pohádkami a bájemi (opery Čert a Káča, Rusalka).

Antonín Dvořák napsal 9 symfonií, několik symfonických básní, velké skladby instrumentální (Slovanské tance), vokální a vokálně-instrumentální (Stabat Mater, Svatá Ludmila, Requiem, Te Deum), 5 koncertních ouvertur, množství komorních skladeb (nejznámější je smyčcový kvartet F-dur, zvaný "Americký"), koncertů (houslový, violoncellový a klavírní), písně (Biblické písně), sbory, klavírní skladby (verze Slovanských tanců, později i orchestrální verze), 10 oper (nejznámější jsou Rusalka, Jakobín, Čert a Káča, Dimitrij a Armida) - viz následující přehled. Uctíván celým světem Dvořák nečekaně umírá v Praze 1. května 1904.

Nejrůznější dokumenty a další památky (notové autografy, korespondence, listinné materiály, výtvarná díla, dobové fotografie, programy, plakáty), na tohoto výjimečného skladatele jsou umístěny v Muzeu Antonína Dvořáka, které od doby svého vzniku v roce 1932 sídlí v barokním letohrádku Amerika v Praze.

Přehled skladeb (výběr)

Dílo Antonína Dvořáka je bohaté jak svým počtem, tak rozsahem forem - čítá téměř 120 opusů, z nichž většina představuje velká orchestrální, vokálně-instrumentální či hudebně dramatická díla.

Symfonie

Symfonie č. 1, c moll „Zlonické zvony“, 1865

Symfonie č. 2, B dur, op. 4, 1865

Symfonie č. 3, Es dur, op. 10, 1873
Symfonie č. 4, d moll, op. 13, 1874
Symfonie č. 5, F dur, op. 76, 1875
Symfonie č. 6, D dur, op. 60, 1880
Symfonie č. 7, d moll, "Londýnská", op. 70, 1885
Symfonie č. 8, G dur, op. 88, 1889
Symfonie č. 9, e moll, "Novosvětská" či „Z Nového světa“, op. 95, 1893.
Symfonie, „Neptun“, 1893 (nedokončená)

Vokálně-instrumentální skladby, oratoria, kantáty, mše

Hymnus Dědicové Bílé hory, op. 30, 1872 (přepřacováno 1880 a 1885)
Stabat mater, op. 58, 1877
Žalm 149, op. 79, 1879 (1887 přepřacováno pro smíšený sbor a orchestr)
Svatební košile, op. 69, 1884
Svatá Ludmila, op. 71, 1886
Mše D dur, op. 86, 1887 (verze s varhanním doprovodem), 1892 (s orchestrem)
Requiem, op. 89, 1890
Te Deum, op. 103, 1892

Opery

Alfred, 1870
Král a uhlíř, 1871, 2.verze - op. 14, 1874
Tvrdé palice, op. 17, 1874
Vanda, op. 25, 1875
Šelma sedlák, op. 37, 1877
Dimitrij, op. 64, 1882, 2.verze - 1894
Jakobín, op. 84, 1888, 1897 (částečně přepřacováno)
Čert a Káča, op. 112, 1899
Rusalka, op. 114, 1900
Armida, op. 115, 1903

Koncerty a koncertní skladby

Koncert A dur pro violoncello a klavír, 1865
Romance f moll pro housle a orchestr, op. 11, 1873/1877
Klavírní koncert g moll, op. 33, 1876 (revize 1919)
Houslový koncert a moll, op. 53, 1879 (revize 1880)
Koncert h moll pro violoncello a orchestr, op. 104, 1895

Symfonické básně, orchestrální skladby a suity

Symfonická báseň (Rhapsodie a moll), op. 14, 1874
Symfonické variace pro orchestr, op. 78, 1877
Slovanské rapsodie, op. 45 (D dur, g moll, As dur), 1878

Česká suita, op. 39, 1879
Legends, op. 59, 1881
Husitská, dramatická ouvertura op. 67, 1883
Karneval, koncertní ouvertura op. 92, 1891
Scherzo capriccioso, op. 66, 1883
Suita A dur, op. 98B, 1895
Vodník, symfonická báseň podle balady K. J. Erbena, op. 107, 1896
Polednice, symfonická báseň podle balady K. J. Erbena, op. 108, 1896
Zlatý kolovrat, symfonická báseň podle balady K.J.Erbena, op. 109, 1896
Holoubek, symfonická báseň podle balady K. J. Erbena, op. 110, 1896
Píseň bohatýrská, symfonická báseň op. 111, 1899
Slovanské tance - I.řada, op. 46, 1878
Slovanské tance - II.řada, op. 72, 1887

Komorní hudba

Smyčcový kvintet G dur, op. 77, 1875
Klavírní kvintet A dur, op. 81, 1887
Smyčcový kvintet Es dur, op. 97, 1893
Smyčcový kvartet Es dur „Slovanský“, op. 51, 1879
Smyčcový kvartet F dur „Americký“, op. 96, 1893
Smyčcový kvartet As dur, op. 105, 1895

Klavírní skladby

Silhouety, op. 8, 1879** Mazurky, op. 56, 1880
Dumka a furiant, op. 12, 1884
Poetické nálady, op. 85, 1889
Suita A dur, op. 98, 1894 (později též orchestrální verze)
Humoresky, op. 101 (nejznámější č.7 Ges dur)
Slovanské tance, op. 46 - I.řada, 1878
Slovanské tance, op. 72 - II. řada, 1886
Legends, op. 59, 1881

Písně a sbory

Čtyři písně, op. 82, 1888 (č.1 Kéž duch můj sám)
Písně milostné, op.83, 1888 (č. 2 V tak mnohém srdci mrtvo jest)
Biblické písně, op. 99, 1894
Ave Maria, op. 19B, 1877
Ave Maris Stella, op. 19B, 1879
Moravské dvojzpěvy, op. 20 (soprán, tenor + klavír), 1875
Moravské dvojzpěvy, op. 29, 32 (soprán, alt + klavír), 1876
Moravské dvojzpěvy, op. 38 (soprán, alt + klavír), 1877
Kytice z českých národních písní, op. 41, 1877

Z kytice národních písní slovanských, op. 43, 1878

Pět sborů na texty litevských národních písní, op. 27, 1878

Čtyři sbory, op. 29, 1876

V přírodě, op. 63, 1882